

УДК 352:323.212

DOI: 10.35432/tisb342025358713

Сергій Макуха

*к.е.н., доцент кафедри
загальної економічної теорії та економічної політики
Одеського національного економічного університету
<https://orcid.org/0000-0001-8999-5507>
e-mail: makucha1@ukr.net*

Ольга Луньова

*к.і.н., доцент кафедри
загальної економічної теорії та економічної політики
Одеського національного економічного університету
<https://orcid.org/0009-0004-3743-2787>
e-mail: naumchikova555@gmail.com*

Олексій Подмазко

*к.е.н., доцент кафедри
економіки, права та управління бізнесом
Одеського національного економічного університету
<https://orcid.org/0009-0003-1495-6046>
e-mail: ampodmazko@gmail.com*

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО УПРАВЛІННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА РІВНІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті розглядається публічна політика залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування. Проаналізовано теоретичні підходи до участі громадськості, нормативно-правові та інституційні засади реалізації публічної політики участі в Україні. Доведено, що публічна політика залучення громадян в умовах децентралізації в Україні трансформується з декларативного принципу в інституційно закріпленій елемент публічного управління.

Акцентовано на визначенні понять «залучення» та «участь». Спираючись на сучасні дослідження виокремлено ключові елементи політики залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування: нормативно-правові, інституційні, звітність, забезпечення прозорості.

Аналіз нормативно-правової бази засвідчив, що не зважаючи на широкий спектр інструментів громадської участі на місцевому рівні, практика їх застосування іноді носить формальний характер. Підкреслено важливе значення правових актів місцевого значення, серед яких – Статут територіальної громади. Виявлено основні проблеми та бар'єри ефективного залучення громадян у процеси прийняття управлінських рішень на локальному рівні. Наведено SWOT-аналіз однієї з територіальних громад півдня Одеської області, що демонструє як позитивні практики, так і обмеження існуючих механізмів участі. Обґрунтовано напрями підвищення ефективності публічної політики залучення громадян, включаючи розвиток цифрових інструментів комунікації, удосконалення процедур участі та посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування.

Доведено, що публічна політика залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування виступає важливим чинником підвищення якості місцевого врядування, стійкості територіальних громад і розвитку демократичних інститутів, особливо в умовах сучасних соціально-політичних викликів.

Ключові слова: публічна політика, місцеве самоврядування, громадська участь, прийняття рішень, механізми участі, територіальні громади, цифрові інструменти, інституційна спроможність.

Serhii Makukha

*PhD in Economics, Associate Professor, Department of
General Economic Theory and Economic Policy
Odesa National Economic University
<https://orcid.org/0000-0001-8999-5507>
e-mail: makucha1@ukr.net*

Olha Lunova

*PhD in History, Associate Professor, Department of
General Economic Theory and Economic Policy
Odesa National Economic University
<https://orcid.org/0009-0004-3743-2787>
e-mail: naumchikova555@gmail.com*

Oleksii Podmazko

*PhD in Economics, Associate Professor Department of
Economics, Law, and Business Management
Odesa National Economic University
<https://orcid.org/0009-0003-1495-6046>
e-mail: ampodmazko@gmail.com*

**PUBLIC POLICY OF CITIZEN ENGAGEMENT IN GOVERNANCE AND
DECISION-MAKING AT THE LOCAL SELF-GOVERNMENT LEVEL**

The article examines public policy aimed at engaging citizens in governance and decision-making at the level of local self-government. The study analyzes theoretical approaches to public participation, as well as the legal, regulatory, and institutional foundations for the implementation of participatory public policy in Ukraine. It is demonstrated that, under conditions of decentralization in Ukraine, public policy of citizen engagement is transforming from a declarative principle into an institutionally embedded element of public administration.

Special attention is given to the clarification of the concepts of “engagement” and “participation.” Based on contemporary research, the key elements of citizen engagement policy in governance and decision-making at the local self-government level are identified, including regulatory and legal frameworks, institutional arrangements, accountability, and transparency mechanisms.

The analysis of the regulatory and legal framework shows that, despite the wide range of instruments for public participation at the local level, their practical application is sometimes formal in nature. The importance of local legal acts is emphasized, particularly the Statute of the Territorial Community.

The study identifies the main problems and barriers to effective citizen engagement in local-level decision-making processes. A SWOT-study of one territorial community in the southern part of Odesa region is presented, illustrating both positive practices and limitations of existing participation mechanisms. The directions for improving the effectiveness of public policy on citizen engagement are substantiated, including the development of digital communication tools, improvement of participation procedures, and strengthening the institutional capacity of local self-government bodies.

It is proven that public policy of citizen engagement in governance and decision-making at

the local self-government level is a crucial factor in improving the quality of local governance, enhancing the resilience of territorial communities, and fostering the development of democratic institutions, especially in the context of contemporary socio-political challenges.

Keywords: public policy, local self-government, public participation, decision-making, participation mechanisms, territorial communities, digital tools, institutional capacity.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. У процесі реформування системи публічного управління та розвитку місцевого самоврядування в Україні зростає значення публічної політики залучення громадян до управління та прийняття управлінських рішень на локальному рівні. Участь громадян розглядається як один із базових принципів демократичного врядування, що забезпечує підвищення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, якості управлінських рішень і рівня довіри до публічної влади.

Водночас, попри нормативне закріплення інструментів громадської участі, їх практична реалізація в територіальних громадах залишається недостатньо ефективною. Поширеними є формальний характер участі громадян, обмежений вплив громадськості на процес прийняття рішень, нерівномірність використання інструментів публічної участі в різних громадах, а також недостатня інституційна спроможність органів місцевого самоврядування щодо впровадження партисипативних моделей управління. Зазначені проблеми посилюються в умовах воєнного стану, що об'єктивно ускладнює комунікацію влади з громадськістю та потребує пошуку нових форматів взаємодії.

У практичному вимірі актуалізується потреба в удосконаленні публічної політики залучення громадян до управління на рівні місцевого самоврядування, спрямованої на підвищення якості місцевого врядування, розвиток партнерства між органами влади та громадянським суспільством, а також формування сталих механізмів участі жителів громад у процесах прийняття рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Окреслена проблема розглядається у багатьох сучасних дослідженнях. Важливість громадської участі обґрунтовується в контексті демократизації публічного управління, підвищення якості місцевих рішень та зміцнення довіри між владою і суспільством. Серед вітчизняних дослідників чий роботи присвячені окресленій проблемі можемо відмітити Андріяш В. І [1], Малікіну О. А [1], Бізікову Т. В. [1], Король А. [7], а також дослідження Гнатенко І.А. [3], Хухра О.І. [3], Журавльова Д. В [3].

В українському науковому дискурсі проблеми громадської участі висвітлюються у працях, присвячених інституційному забезпеченню місцевого самоврядування, механізмам безпосередньої демократії та розвитку територіальних громад. Дослідники звертають увагу на розрив між нормативним закріпленням інструментів участі та їх фактичною реалізацією, що зумовлює потребу в удосконаленні публічної політики залучення громадян.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування та аналіз публічної політики залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування, а також визначення напрямів удосконалення механізмів громадської участі в сучасних умовах розвитку територіальних громад.

Для досягнення поставленої мети у статті передбачається розв'язання таких завдань:

- проаналізувати теоретичні підходи до публічної політики участі громадян;
- охарактеризувати нормативно-правові та інституційні засади залучення громадян на місцевому рівні;
- виявити основні проблеми реалізації публічної політики участі в територіальних громадах;
- обґрунтувати напрями підвищення ефективності залучення громадян до управління

та прийняття рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Публічна політика залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування є важливою складовою сучасної моделі демократичного врядування. У межах децентралізаційних перетворень в Україні участь громадян поступово трансформується з декларативного принципу в інституційно закріпленій елемент публічного управління, що має забезпечувати реальний вплив членів територіальних громад на процеси формування та реалізації управлінських рішень.

У теоретичному вимірі публічна політика залучення громадян розглядається як цілеспрямована діяльність органів публічної влади, спрямована на створення умов, механізмів та інструментів участі громадськості у вирішенні питань місцевого значення. Такий підхід поєднує концепції партисипативної демократії, належного врядування та публічного адміністрування, в яких громадянин виступає не лише об'єктом управлінського впливу, а й активним суб'єктом вироблення політики.

На думку авторів проекту «Дослідження участі громадськості у процесах прийняття владних рішень у партнерських громадах проекту USAID «ГОВЕРЛА» «залучення громадян полягає в тому, щоб усі громадяни, незалежно від статі, національності, стану здоров'я тощо, мали певні повноваження щодо рішень, які впливають на їхнє життя» [5]. Автори розрізняють поняття «залучення» та «участь», наголошуючи що при залученні громадянам пропонують активно долучитися до ініціатив органів місцевої влади, то ініціатива при процесі участі може надходити лише від громадян. Участь громадян є низовою ініціативою, побудованою знизу догори.

Ключовими елементами політики залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування є наступні:

- нормативно-правова база
- інституційні механізми (місцеві ініціативи, громадські слухання та обговорення, електронні інструменти, громадські ради, комісії, експертизи)
- звітність
- забезпечення прозорості.

Публічна політика залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування формується в Україні в межах конституційно закріплених принципів народовладдя та місцевої демократії. Відповідно до статей 5 і 38 Конституції України [6] громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами та місцевому самоврядуванні, що визначає участь громадськості як базовий елемент публічної політики на локальному рівні.

Нормативно-правову основу залучення громадян до управління становлять закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» [12], «Про звернення громадян» [11], «Про доступ до публічної інформації» [8], «Про засади державної регіональної політики» [10], а також підзаконні акти, зокрема постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [7]. Зазначені акти визначають форми безпосередньої участі жителів територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення та закріплюють інструменти консультацій, громадського контролю і зворотного зв'язку.

Аналіз нормативно-правової бази України засвідчує наявність широкого спектра інструментів громадської участі на місцевому рівні, зокрема громадських слухань, місцевих ініціатив, електронних петицій, консультацій з громадськістю, бюджету участі, діяльності громадських рад. Водночас практика їх застосування в територіальних громадах свідчить про нерівномірність використання зазначених інструментів та обмежений рівень впливу громадян на кінцеві управлінські рішення.

На думку дослідників Андріяш В. І., Малікіної О. А., Бізікової Т. В. важливими

правовими документами виступають акти місцевого значення (Статути територіальних громад, рішення місцевих рад, Положення про громадські слухання, громадські ради чи колегії, місцеві ініціативи, загальні збори громадян, консультативні опитування, організацію співпраці з громадськими організаціями тощо) [1].

Статут громади – насамперед, документ для громадян, адже в ньому регламентуються процедури громадської участі та підзвітності влади. Незважаючи на це, в більшості громад статuti або не прийняті, або потребують доопрацювання. І це притому, що повноваження громад на затвердження статутів прямо передбачене в законі та існує чимало якісних рекомендацій. Тому, розробляючи статут, громада має максимально включити до його тексту механізми місцевої демократії та залучення громадян [4].

Окремої уваги потребує вплив сучасних викликів, зокрема умов воєнного стану, на реалізацію публічної політики залучення громадян. У зв'язку з введенням воєнного стану в Україні та згідно з Указом Президента №64/2022 від 24 лютого 2022 року були обмежені конституційні права і свободи громадян.

Обмеження безпекового характеру, зменшення ресурсної бази громад та зміна пріоритетів управління актуалізували потребу у використанні цифрових інструментів участі та альтернативних форматів комунікації між владою і громадськістю. Це, своєю чергою, вимагає адаптації існуючих механізмів участі до кризових умов і перегляду підходів до оцінювання їх ефективності і зростає потреба в ефективній взаємодії між органами влади та громадськістю за одночасного звуження ресурсних і безпекових можливостей. Це дає підстави стверджувати, що формальна наявність механізмів участі не гарантує їх реальної ефективності без належного інституційного та організаційного забезпечення.

Інституційні механізми політики залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування являють собою сукупність формальних і неформальних інститутів, процедур, організаційних структур та правил взаємодії, за допомогою яких забезпечується участь членів територіальної громади у формуванні, реалізації та оцінюванні управлінських рішень. Ці механізми закріплені в Україні законодавчо: закони «Про звернення громадян», «Про доступ до публічної інформації», Постанови КМУ: №996 (про участь громадськості), №976 (про громадську експертизу) та ін. [4].

Ключовим елементом інституційного забезпечення громадської участі виступають органи місцевого самоврядування, які виступають ініціаторами, координаторами та гарантами процедур залучення громадян. Саме на рівні місцевих рад, їх виконавчих органів та постійних комісій формуються умови для реалізації участі через затвердження відповідних положень, регламентів і програм розвитку громадянського суспільства.

Важливу роль у системі інституційних механізмів відіграють консультативно-дорадчі органи, зокрема громадські ради, робочі групи, консультативні комітети при органах місцевого самоврядування. Їх функціонування спрямоване на інституціоналізацію діалогу між владою та громадськістю, залучення експертного потенціалу громадянського суспільства та формування рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень. Разом із тим ефективність таких органів значною мірою залежить від рівня їх автономії, прозорості процедур формування та реального врахування напрацьованих пропозицій.

Окрему групу інституційних механізмів становлять процедурні інструменти участі, закріплені в нормативно-правових актах та локальних регламентах. До них належать громадські слухання, місцеві ініціативи, консультації з громадськістю, електронні петиції, бюджети участі. Ці механізми формують формалізовані канали впливу громадян на управлінські рішення, однак на практиці часто застосовуються фрагментарно або мають декларативний характер через відсутність чітких алгоритмів реалізації та відповідальності посадових осіб за результати участі.

Значну роль у сучасних умовах відіграють цифрові інституційні механізми, що реалізуються через офіційні вебсайти органів місцевого самоврядування, платформи електронної демократії, системи електронних консультацій та онлайн-опитувань. Використання цифрових інструментів сприяє розширенню доступу громадян до процесів прийняття рішень, підвищенню прозорості діяльності влади та оперативності зворотного зв'язку. Водночас обмежений рівень цифрової грамотності населення, нерівний доступ до інтернет-ресурсів та відсутність інтегрованих платформ знижують потенціал цих механізмів.

Доповнюють систему інституційних механізмів організації громадянського суспільства, які виступають посередниками між громадянами та органами влади, ініціюють громадські обговорення, здійснюють громадський контроль і адвокацію інтересів територіальних громад. Їх участь підсилює інституційну спроможність політики залучення громадян, однак потребує стабільної підтримки з боку органів місцевого самоврядування та розвитку партнерських моделей взаємодії.

Серед них активністю відзначаються громадські організації. В умовах воєнного стану їхня діяльність набуває особливого значення, адже вони виконують низку соціальних, гуманітарних і волонтерських функцій, які частково виходять за межі можливостей державних структур. Динаміка розвитку громадського сектору в Україні свідчить про стабільне зростання його масштабів та впливу. За даними Міністерства юстиції України, станом на початок 2024 року в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб налічувалося понад 96 тисяч зареєстрованих громадських організацій, що майже у півтора рази більше, ніж у 2014 році [7]. Така позитивна динаміка зумовлена активними процесами децентралізації, підвищенням ролі місцевого самоврядування та зростанням громадянської свідомості населення.

Як приклад, досвід взаємодії Одеської районної ради з громадськими організаціями демонструє поступовий перехід від декларативної співпраці до системного партнерства, заснованого на принципах відкритості, взаємної відповідальності та співучасті у прийнятті рішень. Одним із найефективніших інструментів співпраці стала програма «Громадський бюджет участі», запроваджена радою у 2022 році. Вона дозволяє громадянам та ГО подавати власні проекти для фінансування з місцевого бюджету. За два роки реалізації через цю програму підтримано 46 проєктів на загальну суму понад 5 млн. грн., серед яких ініціативи з облаштування дитячих майданчиків, покращення освітнього середовища та соціальної адаптації ветеранів [2]. Цей механізм став реальним прикладом практичного втілення принципів участі громади у публічному управлінні.

Звітність у системі публічної політики залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування виступає одним із ключових інструментів забезпечення прозорості, підзвітності та двосторонньої комунікації між органами влади та територіальною громадою. Вона не лише інформує громадян про результати діяльності органів місцевого самоврядування, а й створює інституційні передумови для їх активної участі у формуванні управлінських рішень. Активна громадянська участь забезпечує підзвітність посадових осіб. Коли громадяни мають можливість безпосередньо ставити питання, висловлювати зауваження та вимагати пояснень щодо рішень та їхніх наслідків, це створює механізм прямого контролю. Посадовці змушені нести відповідальність за свої дії та обґрунтовувати їх перед тими, кого вони представляють. Це значно підвищує рівень довіри між владою та громадою, формуючи здоровіші, демократичніші відносини [3].

Насамперед звітність виконує інформаційну функцію, забезпечуючи доступ громадян до систематизованих даних щодо виконання місцевих програм, бюджету, стратегічних документів розвитку громади та рішень представницьких і виконавчих органів. Наявність регулярної, зрозумілої та публічно доступної звітності знижує інформаційну асиметрію між владою та громадськістю, що є необхідною умовою усвідомленої участі громадян у процесах

управління.

Водночас звітність реалізує функцію підзвітності, яка полягає у формуванні механізмів відповідальності посадових осіб та органів місцевого самоврядування перед громадою. Публічні звіти голів громад, депутатського корпусу, керівників структурних підрозділів створюють можливість для оцінювання ефективності управлінських рішень, ініціювання громадських обговорень та коригування політики відповідно до очікувань мешканців громади.

Важливою є також учасницька функція звітності, оскільки представлення результатів діяльності органів місцевого самоврядування у відкритому форматі стимулює зворотний зв'язок з боку громадян. Обговорення звітів у межах громадських слухань, консультацій з громадськістю або онлайн-платформ дозволяє громадянам не лише висловлювати оцінки та пропозиції, а й безпосередньо впливати на процес прийняття подальших управлінських рішень.

У сучасних умовах особливого значення набуває цифрова звітність, що реалізується через офіційні вебсайти органів місцевого самоврядування, портали відкритих даних, електронні платформи участі. Використання цифрових форматів звітності сприяє розширенню кола залучених громадян, підвищенню оперативності комунікації та доступності інформації, що особливо актуально в умовах територіальної розосередженості громад та обмежень, пов'язаних з воєнним станом.

Разом із тим на практиці роль звітності як інструменту залучення громадян часто нівелюється через її формальний характер, надмірну складність подання інформації, відсутність чітких механізмів реагування органів влади на зауваження та пропозиції громадськості. Це зумовлює необхідність переходу від формальної звітності до орієнтованої на громадян моделі звітування, що передбачає використання зрозумілої мови, візуалізації даних, пояснення управлінських рішень та чітке окреслення подальших кроків розвитку громади.

Забезпечення прозорості є фундаментальним принципом публічної політики залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування, оскільки створює необхідні передумови для усвідомленої, активної та результативної участі громадян у процесах місцевого врядування. Прозорість діяльності органів місцевого самоврядування забезпечує відкритість інформації про цілі, процедури, ресурси та результати управлінських рішень, що є основою довіри між владою та територіальною громадою.

Насамперед прозорість виконує інформаційну функцію, забезпечуючи громадянам доступ до повної, достовірної та своєчасної інформації щодо діяльності органів місцевого самоврядування. Відкритість даних про формування та виконання місцевих бюджетів, реалізацію програм соціально-економічного розвитку, роботу депутатського корпусу та виконавчих органів дозволяє громадянам краще розуміти логіку управлінських рішень і формувати обґрунтовані пропозиції щодо їх удосконалення.

Водночас прозорість є необхідною умовою підзвітності та відповідальності органів місцевого самоврядування перед громадою. Відкритість управлінських процесів унеможливує ухвалення рішень у закритому режимі, сприяє громадському контролю та зменшенню корупційних ризиків. Через механізми публічного оприлюднення інформації та відкритого доступу до управлінських документів громадяни отримують можливість оцінювати ефективність діяльності посадових осіб і впливати на коригування публічної політики.

Особливу роль прозорість відіграє у формуванні комунікативного середовища участі, оскільки відкритість процесів прийняття рішень стимулює двосторонню взаємодію між владою та громадськістю. Публічне обговорення проєктів рішень, стратегічних документів і програм розвитку територіальних громад створює умови для включення громадян у деліберативні процеси та підвищує якість управлінських рішень за рахунок врахування

різних точок зору.

У сучасних умовах важливим інструментом реалізації принципу прозорості стають цифрові механізми відкритості, зокрема офіційні вебсайти органів місцевого самоврядування, портали відкритих даних, електронні платформи громадської участі. Використання цифрових технологій розширює доступ громадян до інформації, забезпечує оперативність комунікації та залучає ширше коло учасників до процесів управління, що є особливо актуальним в умовах територіальної розгалуженості громад і воєнного стану.

Разом із тим на практиці реалізація принципу прозорості часто зводиться до формального оприлюднення інформації без урахування її доступності та зрозумілості для громадян. Надмірна бюрократизація, складність управлінської мови та відсутність аналітичного супроводу обмежують реальний вплив прозорості на рівень громадської участі. Це зумовлює необхідність переходу до орієнтованої на громадян моделі прозорості, що передбачає структуроване подання інформації, використання візуалізації даних та пояснення управлінських рішень у доступній формі.

Отже, проведемо SWOT-аналіз публічної політики залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування (Таблиця 1).

Таблиця 1

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Підвищує демократичність процесів ухвалення рішень завдяки участі мешканців у вирішенні локальних питань	Низький рівень громадянської активності та правової обізнаності у частини населення.
Громадяни вносять знання про реальні проблеми та потреби своєї громади, що підсилює якість управлінських рішень.	Обмежений доступ до якісної публічної інформації може зменшувати ефективність участі.
Залучення сприяє формуванню довіри між владою й громадою, підсилює прозорість і підзвітність.	Формальне використання механізмів участі без реального впливу на рішення.
Законодавчі гарантії участі громадян: Конституція України та прийняття норм щодо безпосередньої демократії (референдуми, збори тощо).	Інституційні обмеження: брак ресурсів чи фахівців у місцевих органах для організації процедури участі.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats):
Нові механізми залучення громадян (наприклад, бюджет участі, громадські слухання, консультації).	Низький рівень довіри до влади та політизація участі можуть зменшувати готовність громадян до співпраці.
Використання цифрових платформ та електронних інструментів для більш широкої участі.	Бюрократичні перешкоди в реалізації механізмів участі (складність процедур, формалізм).
Міжнародні стандарти й підтримка щодо розвитку партисипативної демократії.	Соціальна нерівність та цифровий розрив, що можуть спричинити нерівний доступ до процесів participatory governance
Освітні та просвітницькі кампанії для підвищення правової культури та активності.	Опір змінам з боку частини органів місцевого самоврядування без політичної волі впроваджувати участь.

Цей SWOT-аналіз узагальнює ключові переваги й недоліки публічної політики залучення громадян, а також ті можливості та загрози, які варто враховувати при її розробці й впровадженні на місцевому рівні.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Публічна політика залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування виступає важливим чинником підвищення якості місцевого

врядування, стійкості територіальних громад і розвитку демократичних інститутів, особливо в умовах сучасних соціально-політичних викликів. Ефективність інституційних механізмів політики залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування залежить від узгодженості нормативно-правових, організаційних та цифрових компонентів, рівня інституційної спроможності місцевої влади та реальної орієнтації публічної політики на принципи відкритості, підзвітності та участі. Звітність як ключовий елемент залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування виконує інтегруючу роль, поєднуючи інформування, підзвітність і громадську участь. Її ефективна реалізація сприяє формуванню довіри між владою та громадою, підвищенню якості публічних рішень і розвитку демократичного врядування на місцевому рівні. Забезпечення прозорості як ключовий елемент залучення громадян до управління та прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування виконує системоутворюючу роль, поєднуючи відкритість інформації, підзвітність влади та розвиток громадської участі. Реалізація принципу прозорості сприяє підвищенню довіри до органів місцевого самоврядування, активізації громадянської позиції та формуванню ефективної публічної політики на локальному рівні.

Список використаних джерел

1. Андріяш В. І., Малікіна О. А., Бізікова Т. В. Участь громадськості в процесах територіального планування та розвитку. *Public Administration and Regional Development*. 2022. № 16. С. 64–91. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/287> DOI: <https://doi.org/10.34132/pard2022.15.05>
2. Взаємодії муніципальної влади з громадськістю: для чого це потрібно громадам? URL: <https://www.prostir.ua/?library=doslidzhennya-vzajemodiji-munitsypalnoji-vlady-z-hromadskisty-ua-dlya-choho-tse-potribno-hromadam>
3. Гнатенко І. А., Хухра О. І., Журавльов Д. В. Громадянська участь у процесах прийняття рішень та формування державної політики на місцевому рівні. *Public Administration and Regional Development*. 2021. № 14. С. 165–192. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/249> DOI: <https://doi.org/10.34132/pard2021.12.05>
4. Дев'ять способів залучити жителів до рішень у громаді, і як це прописати у статуті – аналітика. URL: <https://decentralization.ua/news/17626>
5. До відома жителів громади! Інформаційна кампанія щодо популяризації механізмів залучення та участі громадян в межах проекту «Дослідження громадськості у процесах прийняття владних рішень у партнерських громадах проекту USAID «Говерла». URL: <https://krupetska-gromada.gov.ua/news/1715066628/>
6. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Король А. Як працює Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань в умовах війни – *Мін'юст. БУХГАЛТЕР.UA*. URL: https://buh.ligazakon.net/news/209929_yak-pratsyu-diniy-derzhavniy-restr-yuridichnikh-osb-fzichnikh-osb-pdprints-v-ta-gromadskikh-formuvan-v-umovakh-vyni--mnyust
8. Про доступ до публічної інформації. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
9. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. Кабінет Міністрів України. Постанова від 03.11.2010 № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>
10. Про засади державної регіональної політики. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
11. Про звернення громадян. Закон України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

12. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

References

1. Andriiash, V. I., Malikina, O. A., Bizikova, T. V. (2022). Uchast hromadskosti v protsesakh terytorialnoho planuvannya ta rozvytku [Public participation in the processes of territorial planning and development]. *Public Administration and Regional Development*, 16, 64–91. Retrieved from <https://doi.org/10.34132/pard2022.15.05> [in Ukrainian].
2. Vzaiemodii munitsypalnoi vlady z hromadskisti: dlia choho tse potribno hromadam? [Interactions of municipal authorities with the public: why do communities need it?]. Retrieved from <https://www.prostir.ua/?library=doslidzhennya-vzajemodiji-munitsypalnoji-vlady-z-hromadskisty-dlya-choho-tse-potribno-hromadam> [in Ukrainian].
3. Hnatenko, I. A., Khukhra, O. I., Zhuravlov, D. V. (2021). Hromadianska uchast u protsesakh pryiniattia rishen ta formuvannya derzhavnoi polityky na mistsevomu rivni [Civic participation in decision-making processes and state policy formation at the local level]. *Public Administration and Regional Development*, 14, 165–192. Retrieved from <https://doi.org/10.34132/pard2021.12.05> [in Ukrainian].
4. Deviat sposobiv zaluchty zhyteliv do rishen u hromadi, i yak tse propysaty u statuti – analytika [Nine ways to involve residents in community decisions, and how to write it in the charter – analytics]. Retrieved from <https://decentralization.ua/news/17626> [in Ukrainian].
5. Do vidoma zhyteliv hromady! Informatsiina kampaniia shchodo populiaryzatsii mekhanizmiv zaluchennia ta uchasti hromadian v mezhakh proiektu «Doslidzhennia hromadskosti u protsesakh pryiniattia vladnykh rishen u partnerskykh hromadakh proiektu USAID «Hoverla» [To the attention of community residents! Information campaign on popularizing mechanisms of involvement and participation of citizens within the project "Research of the public in decision-making processes in partner communities of the USAID HOVERLA project"]. Retrieved from <https://krupetska-gromada.gov.ua/news/1715066628/> [in Ukrainian].
6. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. *Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
7. Korol, A. Yak pratsiue Yedynyi derzhavnyi reiestr yurydychnykh osib, fizychnykh osib-pidpriemtsiv ta hromadskykh formuvan v umovakh viiny – Min'iust [How the Unified State Register of Legal Entities, Individual Entrepreneurs and Public Formations works during the war – Ministry of Justice]. BUKHHALTER.UA. Retrieved from https://buh.ligazakon.net/news/209929_yak-pratsyu-diniy-derzhavniy-restr-yuridichnikh-osb-fzichnikh-osb-pdprimstv-ta-gromadskikh-formuvan-v-umovakh-vyni--mnyust [in Ukrainian].
8. Pro dostup do publichnoi informatsii [On access to public information]. *Zakon Ukrainy*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> [in Ukrainian].
9. Pro zabezpechennia uchasti hromadskosti u formuvannya ta realizatsii derzhavnoi polityky [On ensuring public participation in the formation and implementation of state policy]. *Kabinet Ministriv Ukrainy. Postanova vid 03.11.2010 № 996*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
10. Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky [On the principles of state regional policy]. *Zakon Ukrainy*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> [in Ukrainian].
11. Pro zvernennia hromadian [On citizens' appeals]. *Zakon Ukrainy*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
12. Pro mistseve samovriaduvannya v Ukraini [On local self-government in Ukraine]. *Zakon Ukrainy*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].